

І. В. ТЮТЮННИК, магістрант, НТУ «ХПІ»;

В. А. МІЩЕНКО, д-р. економ. наук, проф., НТУ «ХПІ»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТОРІВ

У статті досліджуються проблеми формування інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України. Проведений аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій у машинобудівну промисловість. Наведені найбільш важливі проблеми фінансового стану машинобудування та можливі напрями розвитку галузі. Запропоновані заходи для вирішення певних питань з підвищення інвестиційної привабливості галузі. Наведені перспективи розвитку машинобудівної галузі України.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, машинобудування, інвестиційні ризики, інвестор, фінансовий стан.

Вступ. Для більшості країн світу, в яку входить і Україна, надзвичайно актуальною є проблема зарубіжного інвестування. Підприємства стикаються з труднощами фінансування поточної діяльності та неспроможні виконувати операції, необхідні для функціонування. Це відбувається за рахунок скорочення обсягів господарських операцій та грошового потоку, які є основним джерелом формування фондів інвестування та відновлення виробничих потужностей. Більшість досліджень свідчать про наявність позитивної залежності між темпами зростання і об'ємами інвестицій. Здійснення інвестиційної діяльності є найважливішою умовою розвитку підприємства. Особливо гостро завдання залучення інвестицій стоїть перед промисловістю, а зокрема машинобудуванням [1].

Актуальність даного дослідження полягає у проблемах інвестування енергомашинобудівної галузі України.

Дослідження процесів іноземного інвестування присвячено праці таких зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Ю. Андріанов, І. О. Бланк, А. Д. Вовчак, Б. Грем, В. В. Козлюк, Т. В. Майорова, Р. М. Моторин, А. А. Пересада, Дж. Стігліц, І. Созонова, О. Соснюк, С. Фомін та інші [5].

Мета даної статті полягає у виявленні основних проблем іноземного інвестування та перспектив розвитку машинобудівної галузі України за результатами проведеного аналізу діяльності машинобудівного комплексу

Основні результати дослідження. Машинобудування представляє собою найважливішу комплексну галузь обробної промисловості України, що включає верстатобудування, приладобудування, сільськогосподарське, металургійне, хімічне і енергетичне машинобудування. Особливе значення має енергетичне машинобудування, тому що воно як одна з важливих га-

лузей машинобудування у цілому є матеріальною основою енергетичного забезпечення економіки. Енергетичне машинобудування включає виробництво устаткування для всіх видів електростанцій, а саме атомних реакторів, парових гідравлічних турбін, котлів, генераторів, дизельних електростанцій, електроапаратури, кабельної продукції.

Підвищення інвестиційної привабливості галузі для економіки країни має велику роль, оскільки інвестиції є джерелом капіталовкладень, сприяють поширенню інновацій, збільшенню продуктивності праці та підвищенню добробуту населення [4]. Привабливість машинобудівного комплексу України визначається ефективністю вже реалізованих інвестиційних проектів у галузі та відображає економічні, соціальні, екологічні, правові, організаційні та інші інтереси інвесторів щодо розміщення інвестицій у діяльність конкретного підприємства.

Розмір інвестицій у галузь машинобудування за даними Держкомстату у 2012 році відповідав лише 4,4 % загального інвестиційного ресурсу в Україні і складав 4391,4 млн. грн. [3].

За обсягами накопичених ПІІ машинобудування посідає друге місце у світі серед видів промислової діяльності (на першому місці – видобувна промисловість); з 1990 р. відбулося зростання накопичених обсягів ПІІ у галузь з 236,9 млрд дол. США до 1,2 трлн дол. США у 2011 р.[7]. Проте в Україні обсяг накопичених ПІІ у машинобудування залишається вкрай незначним, і на початок 2014 р. він зріс лише на 0,3 % порівняно з початком 2010 р. (рис. 1). У накопичених обсягах ПІІ станом на кінець 2013 р. найбільшими є частки Кіпру (24 %), Кореї (13,6 %) та Німеччини (10,1 %).

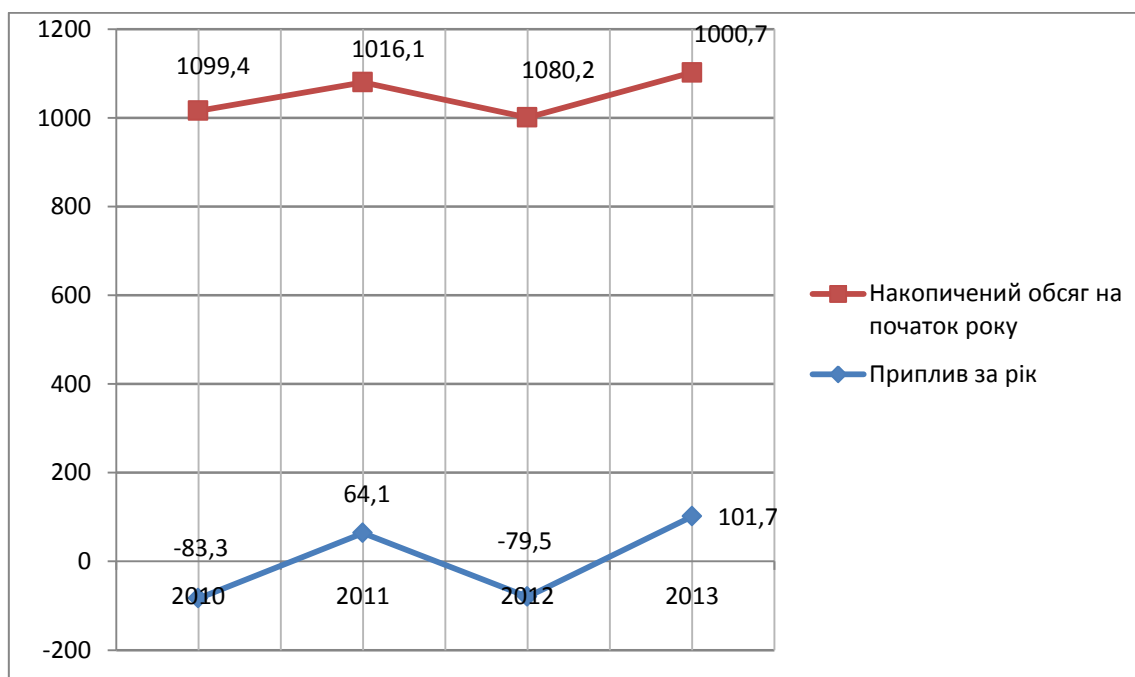

Рис. 1 – Динаміка прямих іноземних інвестицій у машинобудівну промисловість

Тож проаналізувавши динаміку накопиченого обсягу прямих іноземних інвестицій у машинобудування України, ми бачимо, що їх обсяг з кожним роком зростає, водночас наша держава спрямовує прямі іноземні інвестиції в економіку інших держав, а це означає, що йде відплив капіталу.

Нестабільність економічної та політичної ситуації в країні звичайно впливає на рівень довіри до неї іноземних інвесторів, що відбивається на обсягах залучення прямих іноземних інвестицій в економіку [2].

Для закордонних інвесторів довгострокові інвестиції у машинобудівну галузь і Україну в цілому представляють собою підвищений ризик. Головними причинами такої ситуації є:

- нестабільність політичного курсу та законодавства,
- застарілість основних засобів, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість продукції;
- високий рівень і велика кількість податків
- недостатній рівень платоспроможності, що негативно впливає на фінансово-економічний стан;
- обмежений внутрішній попит;
- низький рівень інноваційної активності;
- залежність від поставок вузлів, деталей та комплектуючих з інших країн;
- неефективна політика держави щодо діяльності монополістів і посередників, що призводить до підвищення вартості матеріалів, енергоресурсів.
- відсутність надійних гарантій захисту від економічних та політичних змін для іноземних інвесторів,
- надмірне втручання держави в економічну діяльність,
- корумпованість державного апарату.

Найбільш гостра проблема – фінансовий стан машинобудування, де слід виділити такі її головні прояви, причини та передумови:

- нерозвиненість інфраструктури внутрішнього ринку (відсутність моніторингу, дистрибуторської системи та фінансового лізингу);
- недостатність обігових коштів, недосконалість механізму середньо- та довгострокового кредитування;
- відсутність реальних джерел фінансування, що унеможливорює реконструкцію та технічне переоснащення підприємств, і затримує забезпечення за рахунок цього високої якості виготовлюваних машин та обладнання, освоєння виробництва нової конкурентоспроможної техніки;
- відсутність фінансових механізмів та інструментів, що створюють зацікавленість в інноваціях, а також стимулюють науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи;
- низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств;
- залежність вітчизняних підприємств від поставок вузлів, деталей

та комплектуючих виробів з країн СНД, де також домінують кризові тенденції;

– значний відтік кваліфікованих інженерних кадрів.

Відповідно, підприємства не в змозі в достатньому обсязі фінансувати свої поточні витрати, використовуючи прибуток і власний капітал та змушені вдаватись до залучення коштів, інколи навіть в надмірних та загрозливих щодо їх фінансової стійкості обсягах [6].

Все це істотно знижує інвестиційну привабливість машинобудування і позбавляє довгострокових інвестицій.

Для перетворення машинобудування на більш конкурентоспроможну, ефективну, високотехнологічну і інвестиційно привабливу галузь, що динамічно розвивається, необхідно вирішити такі завдання:

- підвищити конкурентоспроможність машинобудівної продукції;
- розширити ринки збуту машинобудівної продукції;
- реструктуризувати машинобудівний комплекс;
- поліпшити забезпечення висококваліфікованими науковими і робочими кадрами.

Для розв'язання цих завдань необхідно виконати такі заходи:

- модернізувати на інноваційній основі всю промисловість України, що значно розширить внутрішній ринок;
- підняти статус вітчизняного машинобудування в очах суспільства, і тим самим сформувати умови для забезпечення машинобудування кадрами фахівців і робітників;
- оцінити наявний науково-виробничий потенціал у передових напрямках науки і техніки та визначити інноваційні шляхи розвитку;
- розробити заходи з підвищення інноваційної активності;
- виконати масштабні НДР і ДКР з оновлення продукції, що випускається, для підвищення її конкурентоспроможності;
- розробити і реалізувати програми дій з відновлення активної частини основних фондів;
- популяризувати і стимулювати впровадження сучасних методів менеджменту і маркетингу.

Висновки. Іноземні інвестиції відіграють значну роль в економічному розвитку будь-якої держави незалежно від рівня її економічного розвитку та сприяють економічному зростанню приймаючої економіки на основі ефективнішого використання національних ресурсів.

Ключові проблеми, які перешкоджають реалізації інвестиційного потенціалу вітчизняного машинобудування та створенню мультиплікативного ефекту для інших галузей української промисловості, вимагають першочергового вирішення. Недостатнє використання потенціалу вітчизняного виробництва інвестиційної продукції машинобудування для потреб внутрішнього ринку. Це істотно ускладнює модернізацію та технічне пере-

оснащення підприємств української промисловості, спричиняє зростання її залежності від імпорту машин, обладнання та запчастин для забезпечення ремонтних робіт. В умовах переважання на українському ринку імпоротної інвестиційної машинобудівної продукції стимулювання її виробництва в Україні ускладнюється відсутністю обмежень на використання імпоротної техніки у проектах удосконалення виробництва, відсутністю координації з боку держави діяльності проектних організацій щодо розроблення проектів нового або вдосконаленого виробництва продукції, на яку існує платоспроможний внутрішній попит, а також відсутністю державного замовлення на вітчизняну інвестиційну продукцію.

Зважаючи на несприятливий інвестиційний клімат та умови ведення бізнесу в Україні, іноземні компанії надають перевагу імпорту в Україну готової машинобудівної продукції завдяки розвитку дистриб'юторських мереж. Тому нам потрібно вжити ряд заходів, щоб його поліпшити. Це, насамперед вдосконалення законодавчої бази, створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів, стимулювання процес формування інвестиційних умов для інноваційного розвитку, забезпечення зростання обсягів капіталовкладень у сферу впровадження інноваційних технологій та ін.

Список літератури: 1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – С. 448. 2. Вовчак А. Д. Інвестування: Навч. посібник. менеджмент / А. Д. Вовчак // – Львів: Новий світ – 2000, 2008. – 544 с. 3. Державний комітет статистики. Розділ “Статистична інформація” // www.ukrstat.gov.ua. 4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Майорова // – К. : Центрнавчальної літератури, 2009. – 472 с. 5. Мельник В. В., Козюк В. В. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навч. посібник. / В. В. Мельник, В. В. Козюк // – Тернопіль : Kart-blansh, 2003. – 249 с. 6. Соснюк О. В. Актуальні тенденції та перспективи внутрішнього і зовнішнього інвестування в економіку України / О. В. Соснюк // Український регіональний вісник. – 2000. – № 5. 7. Estimated world inward FDI stock, by sector and industry, 1990 and 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: unctad.org/Sections/dite_dir/docs/WIR2013/WIR13_webtab24.xls

Bibliography (transliterated): 1. Blank, Y. A. *Ynvestytsyonnyy menedzhment*. Kyiv: El'ha-N, Nyka-Tsentr, 2001. Print. 2. Vovchak A. D. *Investuvannya*. L'viv: Novyy svit, 2000, 2008. Print. 3. *Derzhavnyy komitet statystyky. Rozdil Statystychna informatsiya*. Web. 10.02.2015 <www.ukrstat.gov.ua>. 4. Mayorova, T. V. *Investytsiyina diyal'nist'*. Kyiv: Tsentnavchal'noyi literatury, 2009. Print. 5. Mel'nyk, V. V., and V. V. Kozyuk. *Mizhnarodna investytsiyina diyal'nist'*. Ternopil': Kart-blansh, 2003. Print. 6. Sosnyuk, O. V. "Aktual'ni tendentsiyi ta perspektyvy vnutrishn'oho i zovnishn'oho investuvannya v ekonomiku Ukrayiny." *Ukrayins'kyi rehional'nyy visnyk*. No. 5 (2000). Print. 7. *Estimated world inward FDI stock, by sector and industry, 1990 and 2011*. Web. 10.03.2015 <unctad.org/Sections/dite_dir/docs/WIR2013/WIR13_webtab24.xls>.

Надійшла (received) 11.03.2015.